

fremstillet. Men „Moder Jord“ omfatter ikke hele Naturen. Stormen, der slynger den kækkende Yngling ned i Havdybet, Ilden, der gennembræder Jordskorpen, opsluger Mennesker og ødelægger deres Værk, er de haarde, ubarmhjertige Elementer. Derimod „Moder Jord“, som stadig forynget aabner sit Væld af Skønhed for at glæde sine Børn og nærer dem med Frugten af sit ufortrødne Arbejde, — er det berettiget at fremstille hende med det uskønne, kolde og frastødende Aasyn?

Men Tanken — den mørke pessimistiske Livsanskuelse — den er gennemført; ikke en Gang det skønne maa dække over Elendigheden: *Selvopgivelsen*.

Man glemmer ikke Manden, der hviler i „Moder Jord“s Skød. Den haarde Livsskæbne, Skuffelse og Haabløshed har præget sig i og hårdet de ædle Træk. Kvindens Aasyn er gemt bort og saa stærkt i Skygge, at man vanskeligt kan se Udtrykket i den fine Profil, men Legemets Magerhed vidner om Lidelse.

Som sagt, „Moder Jord“ er et stort Værk, og beundringsværdigt er det gennemført, hvad Kunstneren har villet, men tungt og trykkende virker det paa Beskueren.

Videnskaben lærer os, at der er en *usynlig* Kraft i Verdensaltet, der hvirvler vor tunge Jordklump rundt som et Fnug, og kaster den Millioner Mile om Solen som en Bold.

Er denne Kraft Virkningen af en bevidstløs, planløs Natur? Vor fornuftige Tænkning og Erfaring modsiges en saadan Antagelse. Mere overensstemmende med vor lagttagelse og Opfattelse af Ideens Aarsag og Bærekraft vil det være at betragte den som et Vidnesbyrd om en selvbevidst, almægtig Aands Kraft — som en Luftning fra Uendeligheden, der bringer Livspustet til Alskabningen fra Allivets Ophav og sammenholder Tid og Evighed.

Videnskaben lærer os fremdeles, at intet i Naturen gaar til Spilde. Mon ikke samme Lov styrer Aandens Verden, om end paa anden Maade, hvor intet er omskifteligt og forgængeligt som i Naturen, men en fortsat Udvikling paa Aandens Stige. Lige som Plantespiren i Jordens Mørke arbejder paa sin Frigørelse og drages ved egen Trang og Naturens Lys og Liv, saaledes er i Menneskesjælen det Udviklingsstrin naaet, hvor Personligheden dannes, hvor Selvbevidstheds Guddomsgnist tændes for ikke mere at slukkes; hvor Evnen er givet til Arbejde og Kamp for Frigørelse og hvor vi i vor Søgen efter Sandhed kan drages af Aandens evige Klarhed.

Menneskets Maal ud over sig selv kan dog ske Fyldest i Timeligheden, dets Aandsindhold endog saa efter Døden kaste Atglans paa Tiden og fastholdes af Historien. Skulde da Menneskets personlige Maal i sig selv — Selvbevidsthedens lysende Guddomsgnist — slukkes og synke hen i et betydningsløst Intet? Vor Tro i Forening med vor fornuftige Tænkning svarer benægtende paa disse Spørgsmaal.

Ikke desto mindre er det Tvivlens jordbundne Tanke, Mesteren forkynder i sit beundrede Kunstværk; men det vilde have vundet i ophøjet Skønhed og Sandhed og virket mere dragende og velgørende paa Beskueren, dersom „Moder Jord“ havde været moderlig og Børnene i hendes Skød havde udtrykt den Fred og Forsoning, der er en Følge af Forjættelsen, som den ypperste af „Moder Jord“s Børn har givet os: „Af Jorden skal du igen opstaa.“

Pauline Aggersborg.

Kvindernes Aarhundrede

af Kirstine Frederiksen.

(Fortsat.)

At det allerede før 1848 havde ulmet blandt Kvinderne, kan man slutte deraf, at Mændene begyndte at polemisere imod dem. Poul Møller stikler paa de skrivende Damer: „Laura gør Vers, den smukke Kone? Nej,

Gud forbyde saadan Skik! Før lægger Rosen bort sin Krone for at studere Botanik!“ Og han spotter den Kvinde, som vil udføre Helttegninger, men ikke gider gnide sin Mosters daarligere Ryg med Flonel! I Adam Homo træffer vi den emanciperede Kvinde, som man forestillede sig hende i Danmark; — lidt naivt synes det, paa en Tid, da Europas mest emanciperede Kvinde frembragte Værker som Consuelo og Mauprat, disse herlige Lovsange over „Kærlighedens Genskabermagt“. Himmelvejds forskellig fra en Baronesse Mille er da ogsaa den emanciperede Kvinde, da hun endelig træder op i vor egen Litteratur, ung og umoden, men rig paa Ideer og fuld af Ild og Offervillighed. Det var Krigstrompeten, som vakte Clara Raphael, Mathilde Fibigers andet Jeg, tvang hende ud af det daadløse, vegerende Ungpigeliv, drev hende til først at blive Lærerinde paa Landet, og da Arbejdet ikke tilfredsstillede hende, at kaste sig i Brechen for en Ide, tage Kampen op mod Aarhundreders Tradition, mod Mændenes knusende Overlegenhed i Kundskaber og Penge, mod Kvindernes Sneverhed og Snobberi. Den unge, begejstrede Pige tænkte dog slet ikke paa at gøre Indgreb i Mændenes Rettigheder; hvad der interesserede hende, var den personlige Udviklingsfrihed, „og Kvinderne staar mig nu en Gang mest nær.“ *) Men Tiden lærte hende, at det er nødvendigt „at have fast Fodfæste paa Jorden.“ Da hun ikke trængte igennem som Forfatter, kastede hun sig over mekanisk Virksomhed, blev, som bekendt, vor første kvindelige Telegrafist og brugte sine sidste Kræfter til at kunne udføre dette Arbejde upaaklageligt. Ved Siden af hende optraadte lidt senere Pauline Worm lige saa ungt og kækt, lige saa upaavirket udefra, kun øsende af sin egen indre Rigdom. Men ogsaa hos hende var det, som om Kilderne altfor hastigt tørredes hen, som om Kræfterne gik til i det daglige Slid. Da der endelig samlede sig en lille Flok om den Fane, de to havde rejst, da Dansk Kvindesamfund blev stiftet i 1871, kunde de, skønt begge i deres bedste Aar, kun følge Bevægelsen med deres varme Medfølelse og et godt Raad nu og da. Mathilde Fibiger var sagtens for aristokratisk en Natur til at føle sig rigtig hjemme i et agiterende Samfund. Men Pauline Worm vilde, om hun havde levet, nu været vor danske „Aunt Susan“; *) og hun havde maaske levet, om hendes Livsluft havde ejet blot nogle Graders mere Varme.

Hvad manglede der da, for at disse Kvinder kunde udfolde sig og blive, hvad de synes skabte til, Ledere for deres Kønssæller, medens de nu kun naaede saa lidt udadtil — hvad de indadtil vandt eller tabte, skal ikke drøftes her — kun faa Lavrbær, næppe nok det tørre Brød, aldrig den Uafhængighed og Handlefrihed, de saa heftigt attraaede? Forklaringen synes nærliggende. De var bundne paa Hænder og Fødder. De havde hverken lært eller levet tilstrækkeligt til at kunne gribe ind i Samfundsudviklingen. Mathilde Fibiger følte sig som „et Svøbelsebarn i Forstand og Erkendelse, men med en Guddoms Vilje og Attraa efter at guddommeliggøre.“ Hun er ude af sig selv af Henrykkelse i de faa Stunder af hendes Liv, da hun kan omgaas aandsbeslægtede Mennesker som Goldschmidt, Grundtvig og hans anden Hustru, og Fenger. Iia skriver kun, „som man slider Silke af Armod, fordi jeg ingen har at tale med“ — fordi „mit Indhold, om jeg saa maa kalde det, i Maaneder og Aar var steget til en saadan Højde, at det vel af en Slags Naturnødvendighed maatte have Afløb“ — hun udgav dog 12 Bind.

Pauline Worm skildrer i sin fortræffelige Roman „De fornuftige“, hvorledes Filisteriet slaar sammen over Hovedet paa den unge Kvinde, der kan og vil andet end det almindelige —

*) Hun var ikke saa ensidig som den amerikanske Susan Anthony, der „blandt Menneskene kun søger Kvinderne og blandt Kvinderne kun det frigjorte Menneske“.

*) Den nu 80aarige Miss Anthony kaldes almindelig af sine yngre Venner: Tante Susan.

alt tydelig nok hentet fra egne Erfaringer. De faa samtidige, som var stærkere og lykkeligere, kan sikkert vidne, at de ikke naaede denne Lykke uden at faa slemme Mærker af Striden.

Yankee- og Albion-Sværmerier.

Et Tilbageblik.

Af Laura Kieler.

(Sluttet.)

Og hvad Boerne angaar — kunne nu vi danske ikke være bekendte at sige det samme som den bedste Del af det engelske Folk selv siger, nemlig at det er en uretfærdig Røverkrig, der kunde have været undgaaet?

Hvad er Englands Krig her andet end den materielt stærkeres brutale Ret, som Preussen og Østrig lod Danmark føle i 64, og som vi vel mindst af alle burde sætte i Højsædet?

Ganske vist havde Boerne ikke den historiske Ret til Transvaal, som et Folk har til sit mangehundredaarige Fædreland, men alligevel!

Da Rusland kastede sig over Tyrkerne for at befri Balkanhalvøen fra deres Vold, holdt Englænderne og med dem mange frisindede herhjemme paa Tyrkernes nationale og historiske Ret, skønt man vel ikke kan beskyldte de sidste for at være et Frisindets og Kulturens Fremskridtsfolk i Europa.

Hvorfor skal nu England have Lov til, hvad Rusland ikke skulde have Lov til, blot fordi England er frisindet, og hvorfor har Boerne ikke den samme Ret som Tyrkerne.

Det forplumrer vore Retsbegreber, at et frihedselkende Folk i Frihedens og Fremskridtets Navn har Tilladelse til at gøre Uret og begaa en Voldshandling.

Uret er Uret enten den begaaes af en Ven eller af en Fjende.

Og det store ved England, det er netop, at det som intet andet Folk (foruden Danskerne) kan sige sig selv Sandheden; og det samme Storsind vilde ogsaa have hjulpet England til at have baaret et muligt, endeligt Nederlag. Rimeligvis rejst sig endnu større, endnu bedre op deraf.

Oprigtigt talt: enhver dansk maatte have ønsket, det havde været Tyskland, der her som Stormagt havde gjort en Dumhed, men da det nu én Gang er England, det denne Gang gælder, saa kan det ikke nytte at vilde dække over Dumheden, at det ved Krigen i Sydafrika har bundet sine egne Hænder og Fødder, saa det staar magtesløst ligeoverfor Historien i Kina.

Og hvor kan Fredsvenner ønske, at en uretfærdig Angrebskrig skal lykkes?

Hvor kan en Sønderjyde ønske det? Og hvor kan en Frihedsven ønske det?

Maatte ikke en Fredsven, en Sønderjyde, og en Frihedsven af ganske Sjæl og Hjerter have bedt Gud om, at endelig en Gang den militært og materielt stærkeres Ret maatte bukke under for den svageres nationale eller økonomiske Ret?

Vilde ikke alle smaa Folk, der — iblandt det danske Folk, dem, der ere henviste til retfærdig Forsvarskrig, have takket Gud for, at den „stærkere“ — Militarismen — endelig en Gang var bleven tvungen i Knæ? Vilde det ikke have vendt lidt op og ned paa saa meget galt her i Verden? Især hvis det kunde ske en Gang til?

Og alle Fredsvenner bør i Tide faa Øjnene op for, at den Form, Krigene nu snart true med at antage, nemlig Kapitalisternes blodige Børsspekulationer, det bliver den forfærdeligste og mest ødelæggende Form. Rovdyrenes Kamp for Tilværelsen, hvori de mindre bemidlede Nationer haabløst maa bukke under!

De monarkiske Arverettigheder var ikke slet saa forfærdelige; de dannede dog samtidig et Bolværk om hver Stats Bestaaen, og hvor store Forsyndelser mod Nationaliteten de end havde paa deres Samvittighed, Penge-

magten vil dog paa en langt grusomere Maade træde den under Fødder.

En ung Dansker skrev under den spanske-amerikanske Krig hjem fra Amerika:

„Naar vi blive færdige med Spanierne, ville de kun eksisterere i Historien. Vi kunne rejse flere Millioner, end Spanien har Tusinder. — Om to Maaneder kunne vi møde hele Europa. — Vi have Mænd, vi have Penge, vi have Materiale! — Vi have Kanoner, som kunne skyde de bedste spanske Skibe i Sænk i 5 Min. — St. Thomas, som gik til de vestindiske Øer, vilde holde omtrent 20 Sekunder. Ka' I stikke den?“

Nej, den kunne vi rigtignok ikke stikke! Om denne dansk-amerikanske Chauvinist, som saa overmodigt slog paa Uncle Sams Pengesæk, skulde være en af de „Pappenheimere“, Fru Riis omtalte, skal jeg lade være usagt, men jeg hørte i Tankerne de amerikanske Fabriksarbejderes Nødraab, — glem ikke Pullmann og de Chicagos og New Yorks Rædsler, Mr. Stead har afsløret! — og syntes at høre Ligklokkerne ringe over Jorden.

Hvis Amerika nu ogsaa skulde have faaet Blod paa Tand og ved Hjælp af sit Sølv og Guld skulde finde paa at ruste sig til en Styrkeprøve med det samlede europæiske Fastland!

Saa blev det ikke mere Land mod Land, men den ene Verdensdel mod den anden, for at saa tilsidst den sejrende kunde blive Enehersker paa Verdensmarkedet!

Uncle Sam kunde godt lide at se sig selv i Uniform. Den, der har set sig gal i Hovedet paa Embedsmænds Uniformer her hjemme, vil gennemgaa en ganske god Kur, naar hans Tøj skal fortolles i New York. Han vil længes efter en uniformeret Toldembedsmand som efter en Befrielse, for saa ved han da i det mindste, hvem han har at holde sig til. I enhver Civil lærer han snart at frygte en Told-Bandit, der ikke lader ham slippe videre uden Stikpenge.

Men derfra at slutte, at Yankee ikke elsker Uniformen, er en stor Fejltagelse.

Selv danske Odd-Fellows og Good-Templars o. s. v. møde i saa prangende og fantastiske Liberier hinsides Atlanterhavet, at en gammel, udsult Artillerihest vilde stejle ved at se dem.

Amerika vil aldrig kunne føre en national Krig, men kun en Interessekrig.

Den Sejrsrus, hvori Uncle Sam længe befandt sig, var en Stats Sejrsrus men ikke et Folks. Det nationale Kit, der skal forbinde alle disse uensartede Elementer, mangler.

Krigsjublen i „United States“ var simpelthen Pengemandens „Slaaen paa Pungen“. Og den Krigsdans om Guldkalven (glem ikke Englænderne og Minerne i Transvaal! Glem ikke de mange Hunde om det store Ben: Kina!) vil vistnok blive højst uhyggelig at se paa!

Tiderne skifte!

Der var en Gang under Chicago-Udstillingens længst henrundne Dage, da kastede Amerika sig i Støvet for Spanierne. De kyssede Jorden, hvorpaa Spaniens Repræsentant, den lille tykke Prinsesse Eulalia, havde sat sine smaa Fødder, og de amerikanske Byer kappedes om at gøre fyrstelige Fester til Ære for Kolumbus's Ætling, Hertugen af Veragua.

Og det altsammen, fordi Kolumbus og Spanierne havde opdaget Kuba! Vidste Amerikanerne da ikke den Gang, hvorledes Spanierne mishandlede Kubanerne?

Jo, de gjorde! Der taltes overalt om det, men der gaves alligevel ingen Lovord store nok, uden at jo Spanierne fik dem.

Men det var den Gang! Den Gang ventede Yankeeerne at tjene mange Dollars paa Spanien og Amerikas Opdager. Husk blot Kolumbus-Frimærkerne!

Det var saamænd ikke at undre sig over, at Spanien vilde have Kolumbus's Lig tilbage fra Havana!

Men som sagt: Frisindede Menneskers og Fredsvenners Glæde over, at nu ogsaa Amerikanerne vare blevene grebne af Erobrerens Krigsgalskab,